

**DET KONGELIGE BARNE-, LIKESTILLINGS-
OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT**

Deres ref

Vår ref
15/996-

Dato
06.07.2015

Vedrørende begrepet undervisningstime, samt beregningen av introduksjonsprogram på fulltid etter introduksjonsloven

Vedrørende begrepet undervisningstime i introduksjonsloven

Departementet ga i januar 2015 en tolkningsuttalelse om timebegrepet etter introduksjonsloven (vedlegg 1). Det hadde over tid vært tvil om hvordan begrepet undervisningstime skulle forstås. Med tolkningsuttalelsen ønsket departementet å avklare tolkningstvilen og gi et klarere og enklere regelverk å anvende i praksis.

Departementet har fått spørsmål fra fylkesmannsembeter og kommuner som viser at det er behov for mer informasjon om innholdet i tolkningsuttalelsen. Vi håper i det følgende å kunne besvare de spørsmål som er reist, og viser til den vedlagte tolkningsuttalelsen for ytterligere informasjon.

Tolkningsuttalelsen kort oppsummert

Departementets tolkningsuttalelse av 12. januar 2015 var todelt.

I den ene delen av tolkningsuttalelsen ble varigheten av en times opplæring i norsk og samfunnskunnskap definert.

Postadresse
Postboks 8036 Dep
NO-0030 Oslo
postmottak@bld.dep.no

Kontoradresse
Akersgata 59
<http://www.bld.dep.no/>

Telefon*
22 24 90 90
Org no.
972 417 793

Integreringsavdelingen

Saksbehandler
Heidi Olsen-Nalum

I den andre delen av tolkningsuttalelsen ble det definert hvordan fulltid skal beregnes for deltakere i introduksjonsprogram, som deltar i opplæring i norsk og samfunnskunnskap som en del av innholdet i sitt program.

For riktig forståelse av tolkningsuttalelsen er det viktig å ikke sammenblande disse to spørsmålene. I det følgende gjennomgår vi først tolkningsuttalelsen som omhandler norskopplæringen, deretter den delen som omhandler introduksjonsprogrammet.

Opplæring i norsk og samfunnskunnskap

Hva er en "time"?

I departementets tolkningsuttalelse fremkommer det at en undervisningstime i opplæring i norsk og samfunnskunnskap skal være 45 minutter.

Det innebærer at de som oppfyller vilkårene etter introduksjonsloven § 17 første og annet ledd har krav på 600 enheter à 45 minutter. De som oppfyller vilkårene etter introduksjonsloven § 18 for behovsprøvd opplæring har krav på inntil 2400 enheter à 45 minutter i tillegg. De som har plikt til å delta i opplæring etter introduksjonsloven § 17 tredje ledd, har plikt til å delta i 300 enheter à 45 minutter.

Innholdet i opplæringen i norsk og samfunnskunnskap er regulert i forskrift av 19. april 2012 nr. 358 om læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (læreplanen). Denne avklaring innebærer at alle undervisningstimer etter læreplanen skal være 45 minutter.

Pauser og egenaktivitet

Tid til pauser og egenaktivitet kommer i tillegg til opplæringstiden. Kommunen står fritt til å organisere pauser som de ønsker, men forutsetningen er at deltakerne blir behandlet likt og at kommunenes praksis er forutsigbar for deltakerne. Når og hvor lenge det skal være pauser må avgjøres på bakgrunn av en pedagogisk vurdering.

Timeantallet er ikke nedjustert

Det er viktig å understreke at ovennevnte ikke betyr at timeantallet er nedjustert. Vi viser til vår vedlagte tolkningsuttalelse hvor dette er utførlig drøftet. Der fremgår det at det er departementets klare oppfatning at ovennevnte definisjon av timebegrepet, er den samme som da loven trådte i kraft. Imidlertid har det vært ulik praksis i kommunene, selv om de fleste kommuner har praktisert at en undervisningstime i norsk og samfunnskunnskap er 45 minutter. Det har dessverre vært gitt ulike tolkningsuttalelser vedrørende dette tidligere, med den konsekvens at enkelte kommuner i forbindelse med tilsyn har fått beskjed om å oppjustere eller nedjustere sitt timeantall, avhengig av om de la til grunn at en time var 45 eller 60 minutter. Departementet beklager de utfordringer dette har ført til i de aktuelle kommunene, og de utfordringer det har medført for Fylkesmennenes tilsynsoppgaver.

Introduksjonsprogrammet

Opplæring i norsk og samfunnskunnskap som en del av introduksjonsprogrammet

Definisjonen av at en time opplæring i norsk og samfunnskunnskap skal være 45 minutter, gjelder også for deltakere i som har slik opplæring som en del av introduksjonsprogrammet.

Krav om introduksjonsprogram på fulltid

Et introduksjonsprogram skal være på full tid, jfr. introduksjonsloven § 4 annet ledd.

Introduksjonslovens forarbeider (Ot.prp. nr. 28 (2002-2003) pkt 12.4.1) fastslår at omfanget av et fulltidsprogram vil variere med hvor mye tidsbruk som kreves ut over det som er bundet i programmet. Program som ikke krever forberedelser eller etterarbeid skal være 37,5 timer per uke. Program som stiller betydelig krav til egenaktivitet skal være 30 timer per uke.

Før departementet forenklet denne beregningen måtte kommunene i hvert enkelt tilfelle, på bakgrunn av mengden egenaktiviteten som ble krevet, vurdere hva som var full tid i spennet mellom 30 og 37,5 timer. Kommunene måtte altså skjønnsmessig vurdere hva som var et fulltidsprogram i spennet mellom av 30 og 37,5 timer.

Forenkling av beregningen av full tid

Departementet ønsket en forenkling av kommunens skjønnsmessige vurdering av hva som er et introduksjonsprogram på fulltid, og erstattet derfor disse vurderingene med en automatisk iberegning av tid til for- og etterarbeid. Denne automatiske iberegningen gjøres ved at 45 minutters opplæring skal telle som 75 minutter for deltakere som har opplæring i norsk og samfunnskunnskap som en del av introduksjonsprogrammet. På denne måten legges det til 30 minutter til for- og etterarbeid til hver undervisningsenhet.

Det forutsettes at opplæringen i norsk og samfunnskunnskap nå som før, er av en slik karakter at det stilles krav til for- og etterarbeid. De 30 minuttene som iberegnes hver undervisningsenhet er med andre ord ikke "gratis"-tid for deltakeren, men tid som forutsettes brukt til for- og etterarbeid. Dette forutsetter igjen at kommunene legger opp til en undervisning som stiller krav til for- og etterarbeid.

Departementet har besluttet at også tiltak etter opplæringsloven eller språkpraksis som inngår som tiltak i introduksjonsprogrammet skal beregnes på samme måte, forutsatt at disse stiller krav til forberedelser og etterarbeid.

For alle andre tiltak i introduksjonsprogrammet regnes en time som 60 minutter på ordinært vis.

Antall timer per uke

Departementet har fått spørsmål om 37,5 timer per uke er maks timeantall, med andre ord om det vil foreligge lovbrudd dersom kommunen tilbyr et introduksjonsprogram som overstiger 37,5 timer per uke.

Timeantallet vil, for deltakere som har mye undervisning i sitt introduksjonsprogram, raskt kunne overstige 37,5 timer per uke. Særlig gjelder dette hvor det gis språkpraksis som en del av norskopplæringen, fordi språkpraksis ofte består av fulle arbeidsdager på 7,5 timer per dag.

En streng fortolkning av fulltidsbegrepet i introduksjonsloven § 4 vil stride mot formålsbestemmelsen, fordi det vil medføre begrensninger i hvordan introduksjonsprogrammet kan legges opp. En streng fortolkning vil også kunne medføre at flere kommuner, etter den nye tolkningsavklaringen om timebegrepet, må redusere innholdet i sine program.

Departementet mener det er hensiktsmessig med en fleksibilitet i timeantallet per uke, både for deltakerne og kommunene. Fleksibilitet vil samsvare med reglene i arbeidslivet, hvor arbeidstakere har rett til fleksibel arbeidstid dersom dette kan gjennomføres uten vesentlig ulempe for virksomheten, jfr. arbeidsmiljøloven § 10-2 tredje ledd. Det følger av forarbeidene til introduksjonsloven, Ot.prp. nr. 28 (2002-2003) 12.4.3 at "*programmet bør legges opp tilsvarende rammene for norsk arbeidsliv med hensyn til ferie og arbeidstid*".

Begrepet fleksibel arbeidstid i arbeidsmiljøloven omfatter ulike former for fleksibilitet. For deltakere i introduksjonsprogram skal det være rom for at timeantallet enkelte uker kan overstige 37,5 timer, mens antall timer andre uker kan være lavere enn 37,5 timer. I gjennomsnitt skal programmets innhold være 37,5 timer per uke i løpet av en periode på 52 uker, regnet fra deltakerens oppstart i program.

Øvre grense for antall timer per dag og uke skal følge de ordinære reglene i arbeidslivet, jfr. arbeidsmiljøloven § 10-4 første ledd, som fastslår at arbeidstiden ikke skal overstige 9 timer per dag og 40 timer per uke.

Det er en forutsetning at deltakeren samtykker til et timeantall som overstiger 37,5 timer per uke. Deltakeren står fritt til å takke nei til et utvidet timeantall per uke. Det betyr at deltakeren ikke kan trekkes i stønad for fravær fra program som overstiger 37,5 timer per uke, uten at deltakeren på forhånd har samtykket til et utvidet timeantall. Kommunen har ansvar for å dokumentere at samtykke er innhentet.

Reglene om trekk i introduksjonsstønad ved fravær er uforandret

Reglene om trekk i introduksjonsstønad endres ikke.

Det følger av introduksjonsloven § 10 at *”ved fravær [...] reduseres stønaden tilsvarende, jf. § 9”*. Det følger av introduksjonsloven § 9 at *”stønaden per dag utgjør 1/30 av månedsstønaden”* og at *”stønaden per time utgjør 1/1850 av stønaden på årsbasis”*.

Det vil si at ved fravær fra en time, så reduseres stønaden tilsvarende en time, uavhengig av om deltakeren har vært fraværende fra en undervisningstime (som varer i 45 minutter og teller som 75 minutter) eller andre tiltak på 60 minutter. Det samme gjelder for dagsfravær, slik at stønaden reduseres tilsvarende en dag, uavhengig av planlagt lengde på fraværsdagen.

Med hilsen

Erik Skedsmo (e.f.)
avdelingsdirektør

Heidi Olsen-Nalum
rådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk, og har derfor ikke håndskrevet signatur.

Vedlegg:

Brev fra BLD til IMDi og Vox 12.01.15

Erik Skedsmo (e.f.)avdelingsdirektørHeidi Olsen-Nalum
rådgiver

DET KONGELIGE BARNE-, LIKESTILLINGS-
OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref
14/458

Dato
12.01.2015

**Tolkningsavklaring vedrørende begrepet undervisningstime og kravet om
introduksjonsprogram på full tid etter introduksjonsloven**

Departementet viser til tidligere korrespondanse med IMDi og Vox vedrørende forståelsen av begrepet "time" og hva som er full tid for et introduksjonsprogram som består av opplæringstiltak som krever mye egenaktivitet. IMDi har i brev av 7.1.14 og 3.11.14 bedt om avklaring av problemstillingene. Vox har i e-post av 11.9.14 gjort oppmerksom på at definisjonen av begrepet "time" tolkes ulikt.

Departementet har nå konkludert med en tolkningsavklaring som det vil bli redegjort nærmere for her. Målet er at departementets tolkningsavklaring skal avhjelpe tolkningstvil, og gi klarere og enklere regler å anvende i praksis.

Bakgrunnen for behovet for tolkningsavklaring

Statlig tilsyn med kommunenes forvaltning av introduksjonsloven ble innført i 2012. Siden tilsynet ble innført har tilsynstemaet vært om kommunene tilbyr introduksjonsprogram som er helårlig og på full tid. Tilsyn med disse temaene har avdekket at det er utfordringer knyttet til forståelsen av begrepet "time" og hvordan kravet til introduksjonsprogram på full tid skal forstås. Kommunene forstår og praktiserer regelverket ulikt. Dette skyldes blant annet at regelverket ikke er presisert i tilstrekkelig grad og at reglene krever stor grad av skjønn og derfor byr på tolkningstvil. Det har derfor vært behov for å avklare og presisere regelverket.

Både IMDi og departementet har i henholdsvis tilsynsinstruks og i revidering av rundskriv Q-20/2012 (senest i juli 2014) forsøkt å gi en presis og fullgod avklaring på disse problemstillingene. Etterfølgende henvendelser fra IMDi og Vox viste imidlertid at det fortsatt var uavklarte spørsmål knyttet til forståelsen og praktiseringen av disse reglene.

Departementet så derfor behov for en fullstendig gjennomgang og ny vurdering av problemstillingene. Departementets vurdering og forslag til tolkningsavklaring ble oversendt til IMDi og Vox for innspill i brev av 3.12.14, se vedlegg. Av innspillene fra IMDi og Vox i brev av henholdsvis 11.12.14 og 3.12.14 fremgår det at begge støtter departementets forslag.

Stikkordsmessig oppsummering av tolkningsavklaringen

- en undervisningstime i opplæring i norsk og samfunnskunnskap skal være 45 minutter (gjelder også deltakere i introduksjonsprogram som deltar i undervisning)
- det skjønnsmessige spennet mellom 30 og 37,5 timer for hva som er full tid i et introduksjonsprogram erstattes med en automatisk og gradert beregning av tid til egenaktivitet og pauser, ved at en undervisningstime på 45 minutter skal telle som 75 minutter

Nærmere om begrepet "undervisningstime"

Det følger av introduksjonsloven § 17 første ledd at de som har krav på opplæring i norsk og samfunnskunnskap har krav på 600 timer undervisning. Det har vært uklart hvorvidt en "time" i denne sammenheng betyr en klokke-time à 60 minutter eller en skoletime à 45 minutter. Etter en nærmere gjennomgang av lovgrunnlaget mener departementet det er på det rene at en "undervisningstime" i norsk eller samfunnskunnskap etter introduksjonsloven kapittel 4 skal være 45 minutter. Dette gjelder også deltakere i introduksjonsprogram som har opplæring i norsk og samfunnskunnskap som en del av programmet etter introduksjonsloven kapittel 2.

Innholdet i opplæringen i norsk og samfunnskunnskap er regulert i forskrift av 19. april 2012 nr. 358 om læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere. Denne avklaring innebærer at all undervisning etter læreplanen skal regnes i undervisningstimer à 45 minutter.

Kommunen står fritt til å organisere pauser som de ønsker, forutsatt likebehandling og forutberegnelighet for deltakerne. Når og hvor lenge det skal være pauser må avgjøres på bakgrunn av en pedagogisk vurdering. Det er ikke adgang til å slå sammen alle undervisningstimer ved å legge pausene til slutten av dagen, for å oppnå en kortere dag.

Nærmere om full tid i introduksjonsprogram

Det følger av introduksjonsloven § 4 annet ledd at et introduksjonsprogram skal være på full tid. Hva som menes med full tid er beskrevet i forarbeidene til introduksjonsloven, se Ot.prp. nr. 28 (2002-2003) kap. 12.4. Der fremgår det at omfanget av fulltidsprogrammet varierer med hvor mye tidsbruk som kreves ut over det som er bundet i programmet. Program som ikke krever forberedelser eller etterarbeid skal være 37,5 timer per uke. Program som stiller betydelig krav til egenaktivitet skal være 30 timer per uke. Spennet mellom 30 og 37,5 timer gir rom for en viss grad av skjønn i tilpasningen av programmet.

Forarbeidene sier med andre ord at deltakere som har opplæringstiltak som krever forberedelser og etterarbeid skal få anledning til å gjøre dette innenfor rammen av en fulltidsuke på 37,5 timer. Videre sier forarbeidene at det i hvert enkelt tilfelle, på bakgrunn av mengden egenaktiviteten som kreves, må vurderes hva som er full tid i spennet mellom 30 og 37,5 timer.

Skjønnnet som forarbeidene henviser til har til nå vært praktisert ved at kommunene i hvert enkelt tilfelle må gjøre en skjønnsmessig vurdering basert på følgende spørsmål:

- består programmet i hovedsak av opplæringstiltak?
(dette er et vilkår for at et timeantall lavere enn 37,5 timer er tilstrekkelig)
- stilles det betydelige krav til egenaktivitet?
(dette er et vilkår for at et timeantall lavere enn 37,5 timer er tilstrekkelig)
- hvor mye egenaktivitet kreves?
(dette må klarlegges for å kunne angi hva som er et tilstrekkelig timeantall i spennet mellom 30 og 37,5 timer)

Dette er kompliserte skjønnsmessige vurderinger, som har vært ytterligere vanskeliggjort av at reglene har vært uklare og upresise. Tilsynsfunn har også vist at kommunene i liten grad benytter seg av spennet mellom 30 og 37,5 timer per uke, men derimot kun forholder seg til 30 timer eller 37,5 timer som variabler i hva som er en fulltidsuke.

For å avhjelpe de ovennevnte utfordringer ønsker departementet at disse skjønnsmessige vurderingene automatiseres. Dette skal gjøres ved at de skjønnsmessige vurderingene som må gjøres for å avklare hva som i spennet mellom 30 og 37,5 timer er tilstrekkelig erstattes med en automatisert iberegning av tid til egenaktivitet og pauser. Den automatiserte beregningen knyttes opp mot hver undervisningstime slik at den blir gradert. Dette skal gjøres ved at hver undervisningstime på 45 minutter skal telle som 75 minutter i beregningen av om vilkåret om full tid er oppfylt. Tid til egenaktivitet og pauser er automatisk iberegnet. Dette medfører at deltakeren i perioder med mye undervisning vil få mer tid til egenaktivitet enn i perioder med mindre undervisning. Slik vil mengden egenaktivitet bli gradert og følge mengden undervisning. Dette vil ivareta den skjønnsmessige graderingen forarbeidene gir anvisning på i spennet mellom 30 og 37,5 timer, samtidig som kommunene spares for kompliserte og tidkrevende skjønnsmessige vurderinger. En slik automatisert beregning vil også sikre større grad av likebehandling, og kunne gi mer forutberegnelighet for den enkelte deltaker. Et klarere og enklere regelverk vil også kunne lette tilsynsarbeidet.

Det er nødvendig å fastsette klare retningslinjer for hva som er å anse som en undervisningstime i introduksjonsprogrammet. Introduksjonsprogrammet kan bestå av andre opplæringstiltak som stiller krav til forberedelser og etterarbeid enn undervisning i norsk og samfunnskunnskap etter læreplanen, så som tiltak etter opplæringsloven eller språkpraksis. Slike tiltak bør også anses som en undervisningstime i denne sammenheng. Klare retningslinjer for dette er avgjørende for at kommunene med sikkerhet skal vite hvilke undervisningstiltak som skal telle som 75 minutter.

IMDi bes utarbeide forslag til slike retningslinjer.

For alle andre tiltak i introduksjonsprogrammet regnes en time som 60 minutter.

Eksempel på en fulltidsuke og beregningen av denne for en deltaker med kun undervisning:

Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
Undervisning 45 min	Undervisning 45 min	Undervisning 45 min	Undervisning 45 min	Undervisning 45 min
Undervisning 45 min	Undervisning 45 min	Undervisning 45 min	Undervisning 45 min	Undervisning 45 min
Undervisning 45 min	Undervisning 45 min	Undervisning 45 min	Undervisning 45 min	Undervisning 45 min
Undervisning 45 min	Undervisning 45 min	Undervisning 45 min	Undervisning 45 min	Undervisning 45 min
Undervisning 45 min	Undervisning 45 min	Undervisning 45 min	Undervisning 45 min	Undervisning 45 min
Undervisning 45 min	Undervisning 45 min	Undervisning 45 min	Undervisning 45 min	Undervisning 45 min

Deltakeren har i eksempelet ovenfor 30 undervisningstimer à 45 minutter per uke, som skal telle som 75 minutter i beregningen av fulltidskravet. Totalt for uken har deltakeren oppfylt fulltidskravet ved at $75 \text{ minutter} \times 30 = 2250 \text{ minutter}$, det vil si 37,5 timer undervisning per uke. Fulltidskravet på 37,5 timer per uke er oppfylt.

Det er en forutsetning at deltakerne får pauser. Kommunen skal stå fritt til å organisere pauser som de ønsker, forutsatt likebehandling og forutberegnelighet for deltakerne. Når og hvor lenge det skal være pauser må avgjøres på bakgrunn av en pedagogisk vurdering. Det er ikke adgang til å slå sammen alle undervisningstimene ved å legge pausene til slutten av dagen, for å oppnå en kortere dag.

Forarbeidene sier at det er *”rom for en viss fleksibilitet når det gjelder lengden på hver enkelt virkedag.”* Det er med andre ikke påkrevet (som i oversikten over) at hver dag er like lang.

Eksempel på en fulltidsuke og beregningen av denne for en deltaker med undervisning og andre tiltak:

Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
Undervisning 45 min	Introtiltak 60 min	Introtiltak 60 min	Undervisning 45 min	Undervisning 45 min
Undervisning 45 min	Introtiltak 60 min	Introtiltak 60 min	Undervisning 45 min	Undervisning 45 min
Undervisning 45 min	Introtiltak 60 min	Introtiltak 60 min	Undervisning 45 min	Undervisning 45 min
Undervisning 45 min	Introtiltak 60 min	Introtiltak 60 min	Undervisning 45 min	Undervisning 45 min
Undervisning 45 min	Introtiltak 60 min	Introtiltak 60 min	Undervisning 45 min	Undervisning 45 min
Undervisning 45 min	Introtiltak 60 min	Introtiltak 60 min	Undervisning 45 min	Undervisning 45 min
	Introtiltak 60 min	Introtiltak 60 min		
	Introtiltak 60 min			

Deltakeren har i eksempelet ovenfor 18 undervisningstimer à 45 minutter per uke, som skal telle som 75 minutter i beregningen av fulltidskravet. Dette utgjør 22,5 timer ($75 \text{ minutter} \times 18 \text{ utgjør } 1350 \text{ minutter}$). Totalt for uken har deltakeren oppfylt fulltidskravet ved at 22,5 timer undervisning per uke i tillegg til øvrige introtiltak i 15 timer totalt utgjør 37,5 timer. Fulltidskravet på 37,5 timer per uke er oppfylt.

Vedrørende tilsyn

Som nevnt er tilsynstemaet for tilsyn med kommunens forvaltning av introduksjonsloven om introduksjonsprogrammet er helårlig og på full tid. Dette er tilsynstema frem til og med 2015. Denne tolkningsavklaringen er sentral for disse tilsynstemaene.

Departementet er inneforstått med at det kan være utfordringer knyttet til å endre retningslinjene for et tilsynstema midt i en tilsynsperiode. Slik vil det imidlertid alltid kunne være, at det kommer nye regler eller at regler endres i løpet av en tilsynsperiode. I dette tilfellet har tilsyn bidratt til å avdekke at regelverket har vært uklart og upresist, og har således bidratt til en tolkningsavklaring som skal gjøre det enklere både å forvalte og føre tilsyn med regelverket. Dette vil bidra til likebehandling og større forutberegnelighet.

For å imøtegå disse utfordringene bes IMDi om å utarbeide forslag til håndtering av utfordringer knyttet til at retningslinjene for et tilsynstema endres midt i en tilsynsperiode.

Informasjon til kommunene og voksenopplæringen

Tolkningsavklaringen vil fremgå i revideringen av rundskriv Q-20/2012, men IMDi og Vox bes vurderer om det er behov for å informere kommunene og voksenopplæringen på særskilt vis om denne tolkningsavklaringen.

Med hilsen

Erik Skedsmo (e.f.)
avdelingsdirektør

Heidi Olsen-Nalum
rådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk, og har derfor ikke håndskrevet signatur.

Vedlegg:

Brev fra BLD til IMDi og Vox 3.12.14.

Kopi til:

Fylkesmannen i Aust-Agder	Pb. 788 Stoa	4809	ARENDAL
Fylkesmannen i Aust-Agder	Pb. 788 Stoa	4809	ARENDAL
Fylkesmannen i Buskerud	Pb. 1604	3007	DRAMMEN
Fylkesmannen i Finnmark	Statens Hus, Damsveien 1	9815	VADSØ
Fylkesmannen i Hedmark	Pb. 4034	2306	HAMAR
Fylkesmannen i Hordaland	Pb. 7310	5020	BERGEN
Fylkesmannen i Møre og Romsdal	Fylkeshuset	6404	MOLDE
Fylkesmannen i Nordland	Statens hus	8002	BODØ
Fylkesmannen i Nord-Trøndelag	Pb. 2600	7734	STEINKJER

Fylkesmannen i Aust-Agder	Pb. 788 Stoa	4809	ARENDAL
Fylkesmannen i Oppland	Pb. 987	2626	LILLEHAMMER
Fylkesmannen i Oslo og Akershus	Pb. 8111 Dep	0032	OSLO
Fylkesmannen i Rogaland	Pb. 59	4001	STAVANGER
Fylkesmannen i Sogn og Fjordane	Njøsavegen 2	6863	LEIKANGER
Fylkesmannen i Sør-Trøndelag	Pb. 4710 Sluppen	7468	TRONDHEIM
Fylkesmannen i Telemark	Pb. 2603	3702	SKIEN
Fylkesmannen i Troms	Pb. 6105	9291	TROMSØ
Fylkesmannen i Vest-Agder	Pb. 513 Lundsiden	4605	KRISTIANSAND
Fylkesmannen i Vestfold	Pb. 2076	3103	TØNSBERG
Fylkesmannen i Østfold	Pb. 325	1502	MOSS

Adresseliste:

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet	Pb. 8059 Dep	0031	OSLO
Vox - Nasjonalt fagorgan for kompetansepolitikk	Pb. 236 Sentrum	0103	OSLO